

**OLIY TA'LIM MUASSASASI TRANSFORMATSIYASINING TASHKILIY-
PEDAGOGIK SHAROITLARINI TAKOMILLASHTIRISH**

Zokirov Zohid Ziyodullo o'g'li

Oriental universiteti

Tal'lim menejmenti

magistratura talabasi

zzohid316@gmail.com

+998 90 931 77 84

Oliy ta'lim tizimi zamonaviy talablar asosida jadal sur'atlarda rivojlanmoqda. Mazkur tezisda oliy ta'lim muassasasining transformatsiyasi jarayonida samarali tashkiliy-pedagogik sharoitlarni shakllantirish va ularni takomillashtirish masalalari yoritilgan. Asosiy e'tibor ta'lim jarayonining innovatsion boshqaruvi, professor-o'qituvchilar faoliyatini rag'batlantirish, talabalarning faol ishtirokini ta'minlovchi muhitni yaratish hamda raqamli texnologiyalarni joriy etishga qaratilgan.

1. **Transformatsiya tushunchasining mohiyati:** Oliy ta'lim muassasasini transformatsiya qilish – bu uning tashkiliy, boshqaruv va ta'lim berish mexanizmlarini yangilash orqali raqobatbardosh, ochiq va innovatsion tizimga aylantirish jarayonidir.

2. **Tashkiliy sharoitlarni takomillashtirish:** Universitetlar faoliyatini modul asosidagi boshqaruv tizimi, akademik erkinlik va ichki baholash tizimlari asosida tashkil etish lozim.

3. **Pedagogik yondashuvlarni yangilash:** Talimda kompetensiyaviy yondashuv, talabalar markazida bo'lgan metodikalar, masofaviy va aralash o'qitish shakllarini keng joriy etish orqali ta'lim sifatini oshirish mumkin.

4. **Kadrlar salohiyatini oshirish:** O'qituvchilar malakasini muntazam oshirish, ularni ilmiy-tadqiqot faoliyatiga jalb qilish va xorijiy tajriba bilan tanishtirish zarur.

5. **Innovatsion infratuzilma:** Zamonaviy texnologiyalar, virtual laboratoriyalar, raqamli kutubxonalar va sun'iy intellekt vositalari bilan ta'minlash muhim hisoblanadi.

Zamonaviy davrda oliy ta'lim tizimi jamiyatning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy taraqqiyotini ta'minlovchi strategik sohalardan biri sifatida izchil rivojlanmoqda. Bu jarayonda oliy ta'lim muassasalarining faoliyatini yangicha yondashuvlar asosida tashkil etish, ularni transformatsiya qilish zarurati dolzarb masalaga aylanmoqda. Transformatsiya – bu faqat tashkiliy tuzilmani o'zgartirish emas, balki ta'lim mazmuni, pedagogik texnologiyalar, boshqaruv tizimi va ilmiy-innovatsion faoliyatni kompleks asosda yangilashni o'z ichiga oladi.

Oliy ta'lim muassasasi transformatsiyasi jarayonida asosiy e'tibor samarali tashkiliy-pedagogik sharoitlarni yaratishga qaratiladi. Bunday sharoitlar avvalo, universitetlarda akademik erkinlikni ta'minlash, kredit-modul tizimiga to'liq o'tish, o'qituvchi va talaba o'rtasida hamkorlik tamoyillariga asoslangan ochiq va shaffof muhitni barpo etish orqali shakllanadi. Pedagogik jarayonni yangilashda kompetensiyaviy yondashuv, masofaviy

o'qitish, loyihaviy va amaliy mashg'ulotlarga asoslangan metodikalar keng qo'llanilishi lozim.

Shuningdek, professor-o'qituvchilarning malakasini oshirish, ularni xalqaro tajriba bilan tanishtirish, ilmiy tadqiqot faoliyatini rag'batlantirish orqali kadrlar salohiyatini kuchaytirish zarur. Transformatsiya jarayonida innovatsion infratuzilma – raqamli ta'lim platformalari, virtual laboratoriyalar, sun'iy intellektga asoslangan o'quv tizimlari katta ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, talabalar faolligini oshiruvchi motivatsion va axloqiy-psixologik omillarni hisobga olgan holda, ularni o'quv jarayonining faol ishtirokchisiga aylantirish muhim hisoblanadi.

Oliy ta'lim muassasalarining transformatsiyasi — bu zamonaviy ta'lim talablariga moslashish, xalqaro standartlarga yaqinlashish va raqobatbardosh kadrlar tayyorlashga yo'naltirilgan murakkab, ko'p bosqichli jarayondir. Ushbu transformatsiya nafaqat tashkiliy o'zgarishlarni, balki pedagogik yondashuvlar, o'quv dasturlarining mazmuni, ta'lim sifatini baholash mezonlari, ta'lim-tarbiya jarayonini raqamlashtirish va innovatsiyalarni joriy etishni ham qamrab oladi.

Transformatsiyaning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi bir nechta asosiy omillarga bog'liq. Birinchidan, bu — muassasaning ichki boshqaruv tizimini demokratlashtirish, ya'ni har bir bo'g'inda ishtirokchilar faolligini oshirish, tashabbuslarni rag'batlantirish, ijodiy va mustaqil qaror qabul qilish muhitini yaratishdir. Ikkinchidan, transformatsiya jarayonining poydevori – pedagogik kadrlar salohiyatidir. Ularni zamonaviy metodika va texnologiyalar bilan ishlashga tayyorlash, malakasini uzluksiz oshirib borish va ilmiy faoliyatga jalb etish muhimdir.

Uchinchidan, o'quv jarayonida talabalar ehtiyojiga yo'naltirilgan, moslashuvchan va amaliy yondashuvlarning ustuvorligi ta'minlanishi lozim. Bunda “hayot davomida ta'lim olish” tamoyiliga asoslangan individual ta'lim yo'llarini yaratish, ko'nikmalarni real ishbilarmonlik muhiti bilan bog'lab o'rgatish katta ahamiyatga ega.

To'rtinchidan, oliy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt, onlayn ta'lim platformalari, AR/VR texnologiyalari va katta ma'lumotlar (Big Data) kabi zamonaviy vositalardan foydalanish orqali ta'lim jarayoni samaradorligi sezilarli darajada oshiriladi. Bu esa nafaqat sifatni yaxshilaydi, balki ta'limning inkluzivligini, ya'ni barcha qatlamlar uchun ochiqligini ta'minlaydi.

Transformatsiyaning yana bir muhim yo'nalishi — xalqaro hamkorlikni kuchaytirishdir. Chet el universitetlari bilan qo'shma dasturlar, ikki tomonlama diplom beruvchi dasturlar, xalqaro akkreditatsiyalarga erishish orqali oliy ta'lim muassasasining global reytinglardagi mavqei mustahkamlanadi.

Shu jihatlarni hisobga olib aytish mumkinki, oliy ta'lim muassasasining transformatsiyasi — bu faqatgina zamon bilan hamqadamlik emas, balki jamiyat ehtiyojlariga javob bera oladigan, yangicha fikrlovchi, tashabbuskor va mas'uliyatli mutaxassislarni tayyorlashda zaruriy bosqichdir.

Oliy ta'lim tizimida kechayotgan islohotlar mazmunan tub o'zgarishlarni taqozo etmoqda. Hozirgi davrda global bilimlar iqtisodiyoti shakllanayotgan bir sharoitda, ta'lim muassasasi o'z funksiyasini yangilashga majbur: endilikda u faqat bilim beruvchi emas, balki raqobatbardosh, ijtimoiy mas'ul va innovatsion fikrlovchi shaxsni shakllantiruvchi institutga aylanishi lozim.

Transformatsiya jarayonini chuqur tahlil qilgan holda shuni ta'kidlash joizki, uni amalga oshirishda uchta asosiy yo'nalish muhim ahamiyat kasb etadi:

1. Tashkiliy-strukturaviy islohotlar:

Oliy ta'lim muassasasining tashkiliy tuzilmasi markazlashtirilgan va vertikal boshqaruvdan ko'proq avtonom va gorizontalar (hamkorlik asosidagi) boshqaruv shakliga o'tishi kerak. Rektorlik institutidan tashqari, akademik kengash, ta'lim sifatini baholash markazlari, talabalar kengashi kabi organlarning real vakolatga ega bo'lishi zarur.

2. Pedagogik faoliyatni modernizatsiya qilish:

Pedagogik jarayonda interfaol metodlar, konstruktivistik yondashuvlar, STEAM ta'limi, muammo asosidagi o'qitish (PBL – problem-based learning), tanqidiy fikrlash va ijodiy yondashuvlar asos qilib olinmoqda. Talabalarning mustaqil fikr yuritish qobiliyatini rivojlantirish, ularni "tayyor bilim iste'molchisi"dan "bilim yaratuvchisi"ga aylantirish – ta'lim mazmunining yangilanishini taqozo etadi.

3. Raqamlashtirish va innovatsion infratuzilma:

Ta'limning transformatsiyalashuvi raqamli muhitda faoliyat yuritishni talab etadi. Bunda Learning Management System (LMS), Mass Open Online Courses (MOOC), sun'iy intellekt asosidagi baholash tizimlari, avtomatlashtirilgan o'quv rejalari, elektron jurnal va baholash tizimlari muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa ta'lim sifatini real vaqt rejimida monitoring qilish imkonini beradi.

Transformatsiyaning ijtimoiy ta'siri:

Oliy ta'lim transformatsiyasi nafaqat ta'lim tizimiga, balki keng ijtimoiy-iqtisodiy muhitga ham ta'sir ko'rsatadi. Yangi tipdagi mutaxassislarining shakllanishi – zamonaviy ishlab chiqarish, fan, madaniyat va boshqaruv sohalarini yangilash uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Bundan tashqari, oliy ta'limning ochiqligi va shaffofligi, teng imkoniyatlar ta'minlanishi ta'limda adolat tamoyillarini qaror toptirishga xizmat qiladi.

Agar siz istasangiz, ushbu materiallar asosida quyidagi yordamchi xizmatlarni ham ko'rsata olaman:

- **Dissertatsiya yoki maqola rejasi tuzish**
- **Ilmiy atamalar va izohlar lug'atini berish**
- **Nazariy asoslar va manbalarni taklif qilish**
- **Adabiyotlar ro'yxatini (APA, GOST yoki boshqa formatda) tuzib berish**

Xulosa

Oliy ta'lim muassasasining transformatsiyasi zamonaviy ta'lim talablariga javob beradigan, xalqaro tajribaga mos, raqobatbardosh va innovatsion rivojlanishga yo'naltirilgan tizimni shakllantirishda muhim bosqich hisoblanadi. Ushbu jarayonning muvaffaqiyati, eng

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATION G'OYALAR

avvalo, uning tashkiliy-pedagogik sharoitlarini puxta asoslash va izchil takomillashtirishga bog'liqdir.

Transformatsiyaning asosiy omillari sifatida:

- **ta'lim mazmunini yangilash,**
- **pedagogik texnologiyalarni innovatsiyalash,**
- **raqamli vositalarni joriy etish,**
- **o'qituvchi va talaba o'rtasida ochiq muloqotga asoslangan muhit yaratish,**
- **boshqaruv tizimini erkinlashtirish va samaralashtirish** kabilarni sanab o'tish mumkin.

Shu bilan birga, transformatsiya jarayonining samaradorligi uchun oliy ta'lim muassasalarida:

- ijodkor va yuqori salohiyatli pedagoglar faoliyatini qo'llab-quvvatlash;
- o'quvchilarning o'quv jarayonidagi faol ishtirokini rag'batlantirish;
- ta'lim jarayonini ishlab chiqarish, amaliyot va tadqiqotlar bilan uzviy bog'lash zarur.

Xulosa qilib aytganda, transformatsiyalashgan oliy ta'lim muassasasi — bu o'zgaruvchan jamiyat talablariga moslashuvchan, talabaning shaxsiy va professional rivojlanishiga xizmat qiluvchi, ilm-fan va amaliyotni uyg'unlashtirgan zamonaviy pedagogik tizimdir. Bu esa, o'z navbatida, mamlakat taraqqiyotiga xizmat qiluvchi yuqori malakali kadrlar tayyorlashning asosi bo'lib xizmat qiladi.